

**Øyer
kommune**

Lev i Øyer !

KOMMUNEREFORMEN

SVAR PÅ FYLKESMANNENS SPØRSMÅL

ØYER, XX.6.2016

INNHALDSFORTEGNELSE

De 5 viktigste utviklingstrekkene de neste 20 årene	3
Slik har vi jobbet	8
Tilbakemelding på de 6 konkrete spørsmålene	11
Spørsmål nr. 1:	11
Hvordan sikrer kommunen rekruttering av tilstrekkelig arbeidskraft med riktig kompetanse innenfor de ulike tjenesteområdene?	11
Spørsmål nr. 2:	12
Hvordan sikrer kommunen at det er en sammenheng mellom demografisk utvikling og utvikling av tjenestetilbud?	12
Spørsmål nr. 3:	17
Hvordan sikrer kommunen habilitet og troverdighet i egen saksbehandling?	17
Spørsmål nr. 4:	18
Hvordan vil kommunen bidra til en helhetlig og samordnet arealforvaltning og samfunnsutvikling i egen region?	18
Spørsmål nr. 5:	21
Hvordan sikrer kommunen at IKS-er og interkommunale samarbeid er underlagt politisk styring? ...	21
Hvordan sikrer kommunen at oppgaver som løses i samarbeid med andre blir en del av kommunens helhetlige BUDSJETTPROSESS?	22
Spørsmål nr. 6:	22
Hvordan sikrer kommunen langsiktig økonomisk styring?	22
Vedlegg til rapporten:.....	24

HVORDAN MØTE FRAMTIDENS UTFORDRINGER PÅ EGNE BEIN SOM ØYER KOMMUNE?

Kommunereformen er et tema Stortinget har vedtatt skal gjennomføres i alle kommuner og det skal treffes vedtak i den enkelte kommune innen 30.6.2016.

«Fylkesmannen forventer at det er gjort en vurdering av hvorvidt kommunen, gjennom en ny kommune eller på egen hånd, er i stand til å løse lovpålagte oppgaver og håndtere utfordringene den står overfor – i dag og 20 – 30 år fram i tid.» (Fylkesmannens brev datert 27.11.2015, sitat).

Hvilke strategier skal vi legge til grunn for å løse kommunens fire roller – tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler, demokratisk arena – i dag og 20 – 30 år fram i tid? Utfordringene er mange og drivkreftene er sterke.

DE 5 VIKTIGSTE UTVIKLINGSTREKKENE DE NESTE 20 ÅRENE

Det er mange utviklingstrekk som vil påvirke kommunen de neste 20 årene. Om det fortsatt vil skje vekst og utvikling, hvilke tjenester med hvilket innhold som skal leveres innbyggerne, om vi skal ha et nytt OL i perioden, hvordan den teknologiske utviklingen vil bli, hvordan befolknings sammensetningen vil utvikle seg, næringsliv og infrastruktur for å nevne noen. De fem viktigste utviklingstrekkene i et 20 års perspektiv for kommunen er:

- ✓ ***Befolkningsøkning- både blant fastboende og deltidsboende (sesongarbeidere, turister og hytteboere)***
- ✓ ***Store arrangement***
- ✓ ***Forbedring av infrastrukturen og den teknologiske hverdagen***
- ✓ ***Destinasjonsutviklingen - utvikling mot en helårsdestinasjon***
- ✓ ***Nye arbeidsplasser i et mer variert næringsliv***

Vår konklusjon er at vi har tro på at vi skal klare å møte fremtidens utfordringer som egen kommune gjennom omstilling, godt samarbeid og ved å bidra til flere trygge helårsarbeidsplasser som grunnlag for økt bosetting. Vi overlever fordi vi jobber smart og lykkes med å skape fortsatt vekst i kommunen.

DE 5 VIKTIGSTE UTVIKLINGSTREKKENE DE NESTE 20 ÅRENE

BEFOLKNINGEN I ØYER ER ET STED MELLOM 5072 - 30 000 PERSONER

I store deler av året oppholder det seg anslagsvis opp mot 30 000 personer i Øyer og for mange formål er det dette omfanget som må brukes når vi skal dimensjonere våre kommunale tjenester og drive kommunal planlegging.

I et 20 års perspektiv forventes en befolkningsøkning på anslagsvis 1100 personer til 6200 bosatte innbyggere, mens de deltidsboende innbyggerne vil øke til anslagsvis 50 - 60.000 personer pr. år.

Det er mange som oppgir at det er et livsstilsvalg å bo og oppholde seg i Øyer, med frisk luft, tilgang til mye natur, godt bomiljø og korte avstander til det urbane bylivet. Både for fastboende og turister er aktivitetstilbudene sommer og vinter, viktige kvaliteter ved området.

Øyer kommune hadde pr. 1.1.2016, 5072 folkeregistrerte bosatte innbyggere, i tillegg til disse kommer alle de som oppholder seg i kommunen som ikke er registrert bosatt her. Dette anslår vi til 25 000, da det ikke har vært mulig å fremskaffe disse tallene. Dette er sesongarbeidere innen flere næringer slik som bygg, turisme og landbruksnæringen, og ikke minst alle de som oppholder seg i fritidsboligene/hyttene i kommunen. Innen turisme er det i tillegg ca 5.000 kommersielle senger som stort sett har godt belegg både sommer og vinter. Totalt snakker vi dermed om helt andre størrelser på befolkningen enn det som fremgår av tallene for den bosatte delen av befolkningen.

Se også vårt svar på spørsmålet om den demografiske utviklingen.

STORE ARRANGEMENT

En av de viktigste begivenhetene som har satt sitt preg på utviklingen i Øyer de siste 20 årene er byggingen av Hafjell Alpinsenter og gjennomføringen av LillehammerOL i 1994, der byggingen av medialandsbyen på Gaiastova dannet grunnlaget for den videre utbyggingen av hytter.

I de neste 20 årene forventer vi flere store arrangement i vår kommune.

Fra 2016 har Hafjell fått status som nasjonalanlegg for tekniske disipliner i alpint og som et ledd i dette, er det investert i et nytt snøproduksjonsanlegg. Betydningen av å kunne tilby

snø, vil bety mer og mer fremover i takt med at temperaturen øker i andre områder.

En flott gjennomføring av UngdomsOL vinteren 2016, med 17 øvelser i Hafjell viste oss nok en gang at store arrangement er en oppgave som kan ivaretas på en god måte i vår kommune.

Hafjell og regionen har mange planer om å søke nye store arrangement, det være seg å søke et nytt OL, øvelser under X-Games, eller andre arrangement slik som Special Olympics, Europamesterskap og Verdensmesterskap for å nevne noen.

I tillegg til de store arrangementene er alle de årlige arrangementene av stor betydning, med mange deltakere og tilreisende. Eksempler på slike arrangement på vinteren er fartsuka i Hafjell, Hafjellskimaraton, Trollskimaraton og Øyersprinten, mens Trollcup og Hafjell Opp er arrangementer på sommeren.

INFRASTRUKTUR: VEG, JERNBANE, EKOMM

Øyer kommune har en sentral beliggenhet både i forhold til aksene sør-nord og øst-vest. Gode samferdselsårer sikrer utvidet markedstilgang for basisnæringer, gir økte muligheter for reiselivsnæringen og styrker Øyer som hyttekommune. Kortere reisetid gir større frihet til valg av bo- og arbeidssted og bedre pendlingsmuligheter. For å sikre grunnlag for videre vekst i kommunen er fullføring av fire-felts E6 mellom Oslo og Ensby, og dobbeltspor på jernbanen til Lillehammer, av stor betydning.

Tilgangen til høyhastighetsbredbånd er en nødvendighet for å sikre vekst og bo-kvalitet. Dette er også en forutsetning for å lykkes med økt digitalisering av offentlige tjenester, se neste avsnitt.

TEKNOLOGIUTVIKLINGEN/DIGITALISERING/IKT

Digitalisering er en kraftig drivkraft i dagens samfunn som vil gjøre seg enda mer gjeldende i årene framover. Øyer kommune ønsker derfor i den generelle innledningen å reflektere litt over denne drivkraften og hvilke muligheter og utfordringer dette gir for kommunen.

Kommunen står overfor store utfordringer; Brukernes krav og forventninger øker, de økonomiske virkemidlene reduseres og andelen yrkesaktive i befolkningen reduseres. Økt ubalanse i tjenestetilbudet krever endringer i måten velferdstjenester organiseres, produseres og fordeles på. Kommunen må være på offensiven i forhold til å ta i bruk tilgjengelige tekniske nyvinninger.

Fra St. melding 23 (2012-2013) «Vi er midt i en teknologisk og sosial revolusjon basert på internett og nye IKT-anvendelser. På bare 20 år har teknologi forandret livene våre radikalt. Teknologien er en stadig større del av hverdagen vår, enten vi vil det eller ikke. IKT er i alt – i telefonen, bilen, tv-en, hvitevarene, heisen, panelovnen og informasjonstavlen på bussholdeplassen. Teknologien er i nesten alle hjem, på skoler, i sykehusets operasjonssaler,

på offentlige møteplasser, på de aller fleste arbeidsplasser og i offentlige institusjoner. Internett, pc-er og mobiltelefoner har forandret måten vi finner informasjon på, kommuniserer med hverandre og blir underholdt på.

Vi kan med rette si at vi opplever en digital revolusjon. Teknologien og samfunnet rundt oss endrer seg raskt; betydelig raskere enn under den industrielle revolusjon for om lag 200 år siden. Mens maskiner var forutsetningen for den industrielle revolusjon, er det særlig internett og netjtjenester som legger grunnlaget for nåtidens digitale revolusjon.»

Det må gjennomføres en strategiprosess for å sikre forståelse, forankring og forpliktelse hos politikere og ansatte for nødvendigheten av utvidet digitalisering. Hva er status i dag, hvor må vi være om et visst antall år og hvilke valg må vi ta for å komme dit? Det er nødvendig å kartlegge hvilke ressurser kommunen trenger for å høste optimalt av teknologiutviklingen. Kommunen må sikre seg tilgang til de riktige folkene for å kunne foreta de smarte anskaffelsene, ta i bruk ny teknologi og ikke minst drive innovasjon for å utvikle tjenestetilbudet. For å lykkes med dette er det nødvendig å erkjenne og ta konsekvensen av at det krever økte ressurser tidlig i prosessen for å oppnå nødvendige gevinster på lengre sikt. Ved siden av prioritering av egne midler, må kommunen være på offensiven i forhold til å skaffe eksterne midler. En viktig del av utvidet digitalisering er etablering av ordninger for å ivareta enkelte befolkningsgruppers behov for hjelp, støtte og veiledning i en mer digitalisert hverdag.

DESTINASJONSUTVIKLINGEN

Øyerfjellet er en unik ressurs med et stort potensiale i form av sitt flotte turterreng og gode jakt- og fiskemuligheter. Et godt nett av fjellveier gjør fjellet lett tilgjengelig. I Hafjell og på Hunderfossen er det mye fart og spenning samlet på et lite område. Destinasjonen er et like godt reisemål sommer som vinter, og passer både for barnefamilier, spenningsøkende voksne og de som ønsker seg en roligere ferie.

Hafjell er motoren i utviklingen av reiselivet i Øyer og dels også i de omkringliggende kommunene. Hafjell Alpinsenter vil i løpet av kort tid legge frem en egen rapport (juni 2016) som belyser den samfunnsmessige verdiskapingen som aktiviteten i Hafjell Alpinsenter bidrar til. Vinterstid har vi snø fra november til april og et godt tilbud innen både alpint og langrenn.

Om sommeren skjer det også mye innen mange attraksjoner, Lilleputthammer, Hunderfossen og Vegmuseet er viktige aktører i forhold til å skape en helårsdestinasjon.

Vi ønsker å skape et bærekraftig reiseliv der turistene opplever noe ekte, knyttet til naturbaserte opplevelser. Et reiseliv som bidrar aktivt til natur- og kulturvern, tar hensyn til lokal kultur, gir noe tilbake til lokalsamfunnet og formidler miljøbevissthet.

NYE ARBEIDSPLASSER I ET MER VARIERT NÆRINGS LIV

Øyer har 698 virksomheter i 2016 i privat og offentlig sektor. I 2014 var det 2681 personer sysselsatt i disse virksomhetene fordelt på ulike næringer.

Ca. 34 % er sysselsatt innenfor bygg, turisme og varehandel, ca. 31 % er innenfor offentlig og kommunal forvaltning og tjenester, ca. 7 % er innenfor næringsmiddelindustri, jord- og skogbruk.

I de neste 20 årene vil det arbeides på mange områder for å legge til rette for et variert næringsliv. Målet er at et variert næringsliv vil trekke veksler på hverandre og i felleskap styrke Øyer-samfunnet. Et sentralt element er utviklingen av helårsarbeidsplasser i reiselivet.

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kommuneplanens samfunnsdel har mål og strategier innenfor seks temaområder; Bygd- og tettstedsutvikling, Oppvekst, Helse og livskvalitet, Verdiskaping og næringsutvikling, Kultur, miljø og energi. Planen ble vedtatt i kommunestyret 24.04.2014. Kommunen har fokus på oppfølging av alle temaområdene, i denne sammenheng ønsker kommunen å peke spesielt på «Verdiskaping og næringsutvikling». For å nå egne målsettinger om økt innbyggertall, må kommunen ha kontinuerlig fokus på tilrettelegging av rammevilkårene for næringslivet. Dette må gjøres gjennom tilrettelegging både for eksisterende næringsliv og for framtidsnæringene.

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder et tenkt bilde på hvordan det kan se ut i Øyer i 2025 hvis man følger målene og strategiene som ligger i planen. Ett element i dette såkalte tenkte bildet «Framtidsbilde Øyer 2025», er at Øyer etter en grundig prosess er blitt del av en storkommune. Det vises i denne forbindelse til den kommunereformprosessen som er gjennomført med Gausdal, Lillehammer og Ringebu kommuner, som ble avsluttet «i denne omgang» i oktober 2015. Sluttrapporten fra denne prosessen er del av tilbakemeldingen til fylkesmannen.

SLIK HAR VI JOBBET

ORGANISERING AV ARBEIDET

Kommunestyret klargjorde i K-sak 85/15 at den styrings- og prosjektgruppen som var etablert i forbindelse med prosessen mellom Gausdal, Lillehammer, Ringebu og Øyer kommune, skulle forberede svar på hvordan fremtidens utfordringer skal møtes av Øyer på egne bein. Styringsgruppen tilsvare formannskapet pluss en representant fra det partiet som ikke er representert i formannskapet. Prosjektgruppen består av ordfører, varaordfører og opposisjonsleder. I tillegg til involvering gjennom høringer og annen informasjon, orienteres de hovedtillitsvalgte i sine faste månedlige møter. Rådmannen har stilt sekretær til rådighet for gruppen. Flere fra kommuneledelsen har presentert innspill til de forskjellige spørsmålene som utgangspunkt for drøftinger i prosjektgruppen.

Styringsgruppen godkjente mandat, møteplan, arbeidsmåte og framdriftsplan i møte 19.1.2016, se vedlegg 2. Oppdraget er gjennomført i henhold til styringsgruppens vedtak.

Vi har jobbet grundig med å besvare Fylkesmannens spørsmål. Prosjektgruppen sammen med en representant for administrasjonen, har hatt jevnlige møter utover våren. Styringsgruppen har hatt saken oppe til behandling flere ganger.

Vi har sendt dokumentet ut på intern høring til lag, foreninger, råd og utvalg. Og vi har invitert til åpne møter for en introduksjon og gjennomgang av arbeidsgruppens forslag. Vårt tilbud om åpne informasjonsmøter der vi informerte om hvordan Øyer vil utvikle seg de neste 20 årene ble en suksess, hvis det måles etter tilbakemeldingene fra de som deltok. Det som er synd er at så få engasjerer seg - 9 fremmøtte i Øyer og 5 på Tretten. Interessen for å svare på høringen var heller ikke overveldende.

Vi fikk tre høringssvar, disse er i sin helhet gjengitt:

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne behandlet i møte 24.05.16, sak 8/16, høringsdokumentet: *Kommunereformen – hvordan møte framtidens utfordringer på egne bein ?*

Rådet ga følgende uttalelse:

«Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne støtter styringsgruppas utredning om: «Kommunereformen - Hvordan møte framtidens utfordringer på egne bein.»

Rådet har merket seg den demografiske utviklingen og spesielt befolkningsframskrivningene som viser økningen i de eldste aldersgruppene. Rådet mener det må legges opp en aktiv politikk som innebærer forebygging og tidlig innsats for eldre.

*Videre er rådet opptatt av at tidlig innsats gjennom **hele** livsløpet må være i fokus for de*

kommunale prioriteringene framover og viser i den sammenheng også til de gjennomgående målene i kommuneplanens samfunnsdel, folkehelse, barn og unge og universell utforming.

For å sikre vekst og utvikling i kommunen og nye innbyggere, vil rådet understreke betydningen av at det føres en aktiv politikk som kan bidra til næringsutvikling og økt boligbygging i kommunen.»

Flerkulturelt råd

Flerkulturelt råd behandlet saken i møte 26.05.2016 og det ble gitt følgende uttalelse:

«Flerkulturelt råd støtter styringsgruppas utredning om: Kommunereformen - Hvordan møte framtidens utfordringer på egne bein ?

Flerkulturelt råd er opptatt av at det må føres en aktiv nærings- og boligpolitikk som bidrar til at bosatte flyktninger kan få arbeid og bolig i kommunen.

Flerkulturelt råd opplever at det skjer mye bra i Øyer når det gjelder samarbeid mellom frivillig sektor, offentlig sektor og flyktningsgruppa. Tilrettelegging av arenaer og møteplasser som ytterligere kan underbygge dette samarbeidet og bidra til å utvikle det, bør være i fokus framover. Et godt samarbeid vil kunne bidra til at det potensialet og de ressurser som ligger i at Øyer kommune er en flerkulturell kommune, kan bli bedre utnyttet.

Flerkulturelt råd er opptatt av at de ressurser og den kompetanse som flyktingene har, blir sett og brukt godt framover.»

Ungdomsrådet ved Simen Løken:

«Jeg synes utkastet ser bra ut!»

I tillegg har ordfører hatt flere møter og vært i dialog med innbyggerne, bl.a. besøkt Øyer ungdomsskole 9. og 10.klassetrinn, Øyer pensjonistforening og Bakketun bosenter. Innspillene fra disse møtene er bragt inn i arbeidet med tilbakemeldingen.

NABOPRATEN

Øyer kommune gjennomførte i samarbeid med Lillehammer, Gausdal og Ringebu en omfattende prosess i 2014/2015 med tanke på å danne en ny kommune. Dette arbeidet ble etter en samlet vurdering, avsluttet høsten 2015. Det ble blant annet gjennomført en innbyggerundersøkelse, denne viste at kun 36 % av innbyggerne i Øyer var ganske eller svært positive til en sammenslåing. For flere funn fra undersøkelsen vises det til sluttrapporten fra felles kommunereformprosess, denne er en del av de fire kommunenes felles rapportering til fylkesmannen.

Andre alternativer til eventuelt å danne en ny kommune med nabokommuner er ikke utredet selv om de kan være aktuelle.

I utredningene som ble laget i forbindelse med vurderingene om grunnlaget for å danne en ny kommune, signaliserte flertallet av de ansatte at en kommunesammenslåing ville være et gode, da dette blant annet vil gi større fagmiljø. Når det nå er vedtatt å fortsette som egen kommune, vil det arbeides med å etablere kompenserende løsninger. Dette i form av gode samhandlingsarenaer. Vi må arbeide for at de tilsatte skal få tilgang til og kunne delta på nettverkssamlinger, regionprosjekter, faggrupper ol.

DET OFFENTLIGE NORGE

Norge har tradisjonelt vært inndelt i geografiske enheter bestående av kommuner, fylker og staten. Hovedoppgavene har vært å ivareta et helhetlig tilbud til innbyggerne i dette området og at innbyggerne skulle delta i beslutningene om det som var viktig for dem.

Det pekes på at utfordringene i det offentlige er knyttet til organiseringen av det kommunale og det regionale nivået innen forvaltningen. En kort status over det offentlige Norge som vi har utarbeidet viser at dette er en påstand det kan være flere meninger om. Når byråkratiet i staten er på nær 400 000 stillinger og 38 statlige etater er inndelt på 32 ulike måter (*Jan Tore Sanners presentasjon av regionreformen*), er det grunn til å stille spørsmål ved om det er på kommunalt nivå utfordringene i det offentlige er størst.

Det offentlige Norge i 2016

	Folkevalgte	De ansatte i administrasjon (byråkratiet)
Staten	Stortinget 169 medlemmer	Departementer, etater, direktorater, statlige forvaltningsselskaper
		Samlet anslagsvis 395 000 Ansatte i Staten Ca 160 000 ansatte Statlige foretak, Aktjeselskaper og allmennaksjeselskaper der staten er dominerende eier Anslagsvis 235 000 ansatte Helseforetakene - or stiftet: Ca. 148 000 ansatte
Fylket	Fylkestinget 37 medlemmer	Fylkeskommunen
		Fylkesmannen (Ansatt) Ca. 150 ansatte
Kommunen	Kommunestyret 23 medlemmer	Kommunen Ca. 450 ansatte

Tallene for ansatte er estimater og anslåtte størrelser

TILBAKEMELDING PÅ DE 6 KONKRETE SPØRSMÅLENE

SPØRSMÅL NR. 1:

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN REKRUTTERING AV TILSTREKkelig ARBEIDSKRAFT MED RIKTIG KOMPETANSE INNENFOR DE ULIKE TJENESTEOMRÅDENE?

Øyer kommune vil arbeide aktivt for å være en attraktiv arbeidsplass og har stor tro på en positiv effekt av en ytterligere utvikling av turistdestinasjonen. I 2015 har Øyer kommune ca. 450 ansatte, i et 20 års perspektiv vil dette øke med anslagsvis 100 ansatte. Kommunen ser nødvendigheten av betydelig omstilling, omstrukturering og en offensiv holdning til økt bruk av digitale løsninger, for å skjøtte dagens oppgaver og eventuelle nye oppgaver som blir lagt til kommunen.

HAR KOMMUNEN OVERSIKT OVER KOMPETANSEBEHOV I EGEN ORGANISASJON, OG EN PLAN FOR Å MØTE BEHOVET?

Kommunen har i likhet med andre offentlige arbeidsgivere, hatt utfordringer med rekruttering innenfor enkelte fagområder. Kommunens strategi om å utvikle seg som turistdestinasjon vil i fremtiden bidra til at offentlige arbeidsplasser blir attraktive, dette som et resultat av den posisjonen Hafjell og Øyer vil få i fremtidens marked. Dette handler som styrking av merkevaren – en attraktiv merkevare bidrar til økt status i alle ledd, også økt status å jobbe i og for kommunen. Det vil imidlertid være nødvendig med omstilling, omstrukturering og økt bruk av digitale løsninger for å kompensere for et ugunstigere forhold mellom andel innbyggere i yrkesaktiv alder og de eldste aldersgruppene.

Systemer for oversikt og oppfølging av kompetansebehovet har ikke hatt høyeste prioritet de siste årene. Kompetanseregister for alle ansatte finnes. Kompetansebehov vurderes på sektornivå, tiltak som videreutdanning og kompetanseheving gjøres løpende. Et nytt styringsdokument «Øyer kommune som arbeidsplass» som blant annet skal erstatte strategisk kompetanseplan, er under utarbeiding og skal behandles politisk i løpet av 2016. Kompetansebehovet på kort og lang sikt, strategier og tiltak for å dekke behovet, vil være viktige deler av styringsdokumentet «Øyer kommune som arbeidsplass».

HAR KOMMUNEN KOMPETANSE OG KAPASITET TIL Å OVERTA OG LØSE FLERE OPPGAVER ENN DE SOM LIGGER TIL KOMMUNEN I DAG?

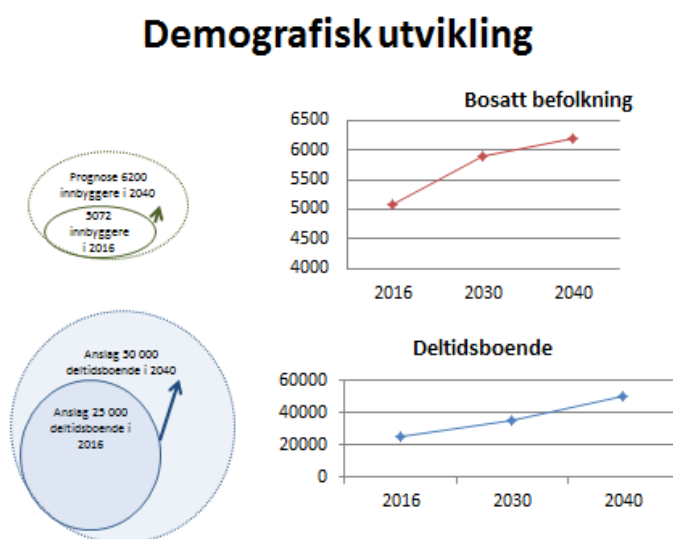
Som følge av vekst vil kommunen få mulighet til å bygge kapasitet til å løse flere og nye oppgaver. Nøkkelord for øvrig er løpende omstilling og tilpasning til de oppgavene som skal løses. Den økningen av oppgaveportefølje som vi har registrert fra statlig hold hittil, ser vi ingen utfordringer med å skjøtte.

Kommunen tilpasser til enhver tid sin kompetanse og kapasitet til de oppgavene som skal løses. Kommunen har for øvrig en stor styrke gjennom flere velfungerende samarbeidsordninger med høy fagkompetanse innenfor sine ansvarsområder. Disse fagmiljøene har kapasitet utover dagens oppgaveportefølje, eksempler på dette er GLØR IKS, felles landbrukskontor og flere ordninger innen helse og omsorg.

SPØRSMÅL NR. 2:

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN AT DET ER EN SAMMENHENG MELLOM DEMOGRAFISK UTVIKLING OG UTVIKLING AV TJENESTETILBUD?

Våre befolkningsprognoser viser vekst i alle aldersgrupper. Skolelokalene har kapasitet til å dekke økningen i elevtall, og utviding og modernisering av sykehjemmet pågår nå. Investering i ny barnehage må innarbeides i økonomiplanen 2017 – 2021. Andelen eldre øker kraftig, de utfordringene dette skaper må møtes ved prioritering av forebygging/tidlig innsats og hverdagsrehabilitering, kombinert med bruk av velferdsteknologi, dette handler om et paradigmeskifte i tjenestene. Vi viser og til det vi har sagt foran om det varierende antall som oppholder seg i kommunen og som vi må yte tjenester til.

BEFOLKNINGSFRAMSKRIVINGER

FOLKEREGLSTRERTE BOSATTE INNBYGGERE

Øyer kommune har i plansammenheng de siste årene lagt til grunn SSBs middelvekst, det har stemt godt. Det er planlagt og godkjent flere boligområder og leilighetskompleks i kommunen. Det største Trodal boligområde, er tilrettelagt for 200 boenheter i en 7 årsperiode 2016 – 2022. For å ta høyde for Trodal-effekten har kommunen utarbeidet sine egne forutsetninger om befolkningsvekst i den aktuelle perioden. Etter 2022 følger vi igjen SSBs middelvekst. Vedlegg 4 viser de forutsetningene vi har lagt inn i denne befolkningsframskrivningen og antatte utslag for forskjellige aldersgrupper sammenliknet med SSBs høy og middels vekst. Det er denne befolkningsframskrivningen som er utgangspunktet for svarene på fylkesmannens spørsmål.

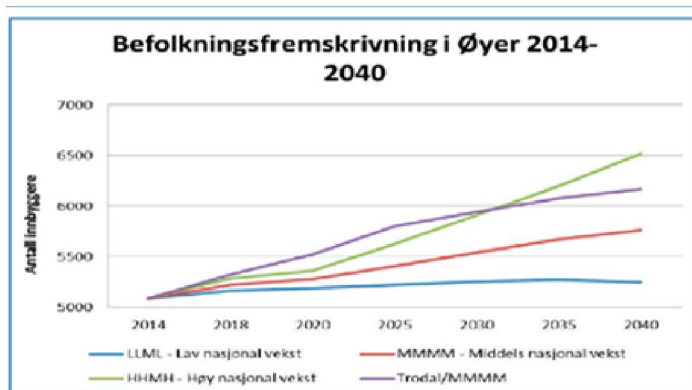

Fig. 2. Befolknings framskrivning /prognoser for Øyer. Kilde SSB og egen

HYTTE-/FRITIDSINNBYGGERE, SESONGARBEIDERE, TURISTER, ANSATTE I REGIONALE HÅNDVERKSBEDRIFTER MM.

Øyer kommune har et betydelig antall fritidsboliger, i henhold til statistikk fra SSB var det over 2500 fritidsbygninger i kommunen i 2015. SSB regner bygninger med flere boenheter som en bygning, slik at antallet fritidsboligenheter er enda høyere. I 2015 ble det byggemeldt ca. 240 nye fritidsboliger. Fritidsboligene er aktivt i bruk store deler av året. Fra snøen faller i november/desember til påskeferien er avviklet, flerdobles antall personer som oppholder seg i kommunen i feriene og i helgene. Det samme gjelder i sommersesongen fra juni til august. Helgene utvides gjerne med ekstra fridager og halve uka på hytta er ikke uvanlig. Hafjell-/Hunderfossen-området er etter hvert blitt en attraktiv helårsdestinasjon, med mange besøkende. Det er en viktig strategi å tilrettelegge for at de som ønsker å benytte fritidsboligen til bolig får anledning til det. Dagens mulighet for å søke dispensasjon i 10 år for å bo i fritidsboligen videreføres.

Følgende tjenester i kommunen berøres i stor grad av det store antallet personer utover registrerte innbyggere, som oppholder seg i kommunen; Vann og avløp, renovasjon, feiing/tilsyn, byggesak/plan/oppmåling, hjemmetjenester, BPA (Brukerstyrt personlig assistent), legetjenesten, spesielt legevakta. Et konkret eksempel: Den interkommunale legevakten og i neste omgang røntgenavdelingen i sykehuset Innlandet, har like stort press i påsken som legevaktene i Gjøvik, Hamar og Elverum til sammen.

HVILKE STRATEGIER HAR KOMMUNEN LAGT FOR Å MØTE EN BEFOLKNINGSNEDGANG/-VEKST?

Med utgangspunkt i befolkningsframskrivninger redegjort for foran får kommunen følgende endringer i folketall fram til 2040, cirkatall

- ✓ Totalbefolkningen øker med litt i overkant av 1000
- ✓ Barnehagealder 0 – 5 år øker med 100
- ✓ Grunnskolealder 6 – 15 år øker med 100
- ✓ Aldersgruppa 16 – 66 år øker med 225
- ✓ Aldersgruppa 67 – 79 år øker med 330
- ✓ Aldersgruppa 80 - 89 øker med 170
- ✓ Aldersgruppa 90+ øker med 50.

Barnehager: Veksten i aldersgruppa 0 – 5 år kommer tidlig i perioden og flater ut cirka midt på 2020-tallet. Kommunen har lite ledig kapasitet i barnehagene og må ta stilling til løsning av økt etterspørsel ved rullering av økonomiplanen 2017 – 2021. I reguleringsplanen for Trodal boligområde er det regulert areal til ny barnehage.

Grunnskoler: De siste årene har det vært en forholdsvis kraftig reduksjon av antall innbyggere i grunnskolealder. Økningen fram til 2040 er det med dagens arealkrav, plass til innenfor tilgjengelig kapasitet. Kommunen har gode skolelokaler med godt tilrettelagte uteområder som innbyr til fysisk aktivitet.

Helse- og omsorgssektoren.

Kommunens omsorgstrapp har mange trinn og dekker både forebyggende/tidlig innsats, bo- og institusjonstjenester. Et mål med all helse- og omsorgstjeneste er at alle skal settes i stand til å mestre eget liv og få hjelp når de trenger det.

En bruker som er plassert omtrent midt på omsorgstrappa typisk en hjemmesykepleiebruker, koster kommunen gjennomsnittlig kr 200.000 – kr 250.000 pr år, mens en bruker som har langtids plass på sjukeheimen koster ca. en million pr år.

Tidlig innsats: Hverdagsmestring og -rehabilitering inkl. forebygging: Den store veksten i aldersgruppene 67 til 79 år og 80+ gjør det tvingende nødvendig å lykkes med hverdagsmestring og – rehabilitering, brukerne må få nødvendig hjelp/få sine rettigheter innfridd på lavere trinn i omsorgstrappa, de må bli mer selvhjulpne. Disse strategiene frigjør kapasitet, samtidig som de imøtekommer brukernes ønsker om tilpassede tjenester i eget hjem. Dette skiftet stiller krav om økt spesialisering av helsepersonell og bredere

samhandling på tvers av de ulike faggruppene.

Hjemmesykepleie/sykehjemsplasser: Det arbeides allerede i dag med tidlig innsats, for å få så mange som mulig til å mestre livet som gammel, holde seg friske og bli hjemmeboende så lenge som mulig. Dette sammen med at vi løpende vil ta i bruk og utvikle velferdsteknologi både for de hjemmeboende og på sykehjemmet, gjør at vi ser annerledes på fremtidens eldreomsorg enn i dag. Tjenesteyteren vil i framtida ha hovedfokus på tilrettelegging slik at brukerne i større grad benytter egne ressurser i sin hverdag, se avsnittet om tidlig innsats.

For å møte den store økningen i de eldste aldersgruppene pågår det for tiden en stor om- og utbygging av sykehjemmet. Sykehjemmet bygges om til fremtidens Helsehus der det er tilrettelagt for og tas i bruk mye av den velferdsteknologien som finnes i dag.

Bygningsmessig kapasitet økes fra 49 til 66. Det tilrettelegges for bruk av moderne velferdsteknologi, sammen med andre tiltak vil dette gi bedre arbeidsmiljø og reduserte driftsutgifter på sikt. Et topp moderne legekantor og eget vaskeri er allerede åpnet.

Helseregion Sør Gudbrandsdal: Øyer kommune deltar i et unikt samarbeid innenfor helse- og omsorgssektoren med flere kommuner, dette samarbeidet er nødvendig for å møte framtidens utfordringer innenfor sektoren. Samarbeidet omfatter fem driftsenheter organisert etter kommunelovens § 28-1b, disse fem er Intermediær enhet (12 plasser), Kommunale akutt døgnplasser (5 – 8 plasser), Frisklivssentral, Miljørettet helsevern og Interkommunal legevakt. Det er i tillegg etablert regionale fagnettverk med Gausdal, Lillehammer og Ringebu innenfor sykehjemsmedisin, rehabilitering, demens og medisinsk fagteam. Regionale Kurs og kompetansenettverk er under etablering. I tillegg er flere regionale prosjekter i gang. Det er etablert felles fagsystemer innenfor helse- og omsorgssektoren og et IKT-forum er under etablering.

Flyktninger: Øyer kommune har bosatt flyktninger de siste 30 årene. Slik den internasjonale utviklingen er på flyktning- og asylområdet, må det forventes at det også de neste 30 årene vil bosettes flyktninger i kommunen og i et høyere antall enn i dag. Det må også tas høyde for framtidige behov for tjenester ved akuttinnkvartering og mottak for asylsøkere.

Øyer kommune har i alle år søkt samarbeid med kommuner i regionen når dette har vært vurdert hensiktsmessig for å løse oppgavene på dette feltet, eksempelvis utarbeiding av kvalifiseringsprogram sammen med Gausdal kommune og kjøp av norskopplæring og introduksjonsprogram fra Lillehammer kommune. Samarbeidsordninger er en viktig strategi også i framtida. Bosetting av flyktninger krever ellers aktiv boligplanlegging.

Psykisk helse og rus: Kommuneplanens samfunnsdel har barn, unge og folkehelse som gjennomgående tema. Aktiv og god forebygging er avgjørende for god folkehelse og reduserer risikoen for problemer knyttet til rus, psykisk helse og utenforskap. Forebyggende arbeid tidlig i alder og forløp må skje lokalt og omhandler tiltak for alle. Kommunen har et bredt spekter av tidlig-innsats-tiltak gjennom hele livsløpet og har bygget opp god

kompetanse og stabilitet i tjenestene.

For de som har utviklet problemer knyttet til psykisk helse og rus vil det være behov for både individuell oppfølging av kvalifisert personale, behandling, miljøarbeidertjenester og aktivitet/arbeid. Når utfordringer og oppgaver blir komplekse kan det være aktuelt med samarbeid i regionen for å løse disse best mulig. Det er bl.a. etablert et prosjekt i regi av Helseregion Sør Gudbrandsdal, i forhold til rus og psykisk helse hvor det blir vurdert behov og muligheter for samarbeid om felles tiltak.

Barnevern

Bemanningen innenfor barnevernstjenesten i kommunen har vært stabil i mange år. Det statlige barnevernet, Bufetat, bygges gradvis ned og det forventes at barnevernet i større grad skal ivareta oppgaver på kommunenivå. Oppgavene i barnevernet er komplekse og utfordrende og krever høy kompetanse. Barnevernet skal i sin praksis ha fokus på tidlig innsats og forebyggende tiltak, samtidig som myndighetsutøving og kontroll er en del av oppdraget. Arbeidet forutsetter tett samarbeid med andre tjenester for barn/unge/familier.

Det er aktuelt også på dette området, å vurdere samarbeid med andre kommuner om tiltak og oppgaver som kan bli for krevende å løse innenfor egen kommune. Barnevernstjenesten har i dag et faglig samarbeidsforum med Gausdal, Ringeby, Sør- Fron og Nord-Fron kommuner, dette samarbeidet har eksistert i mange år med fire faste møter i året. Forumet tar opp felles faglige utfordringer og samarbeider om bl.a. utarbeiding av rutiner, kvalitetskontroll og prosjekter.

Målet for alt vi gjør:

Innbyggerne skal mestre eget liv og ha det bra

*Hentet fra formålsparagrafen i opplæringslova.

SPØRSMÅL NR. 3:

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN HABILITET OG TROVERDIGHET I EGEN SAKSBEHANDLING?

En kvalitet ved små og mellomstore kommuner er at de er oversiktlige, dette gir et godt utgangspunkt for å sikre habilitet og troverdighet i egen saksbehandling. Det er viktig å ha kontinuerlig fokus og dialog for å sikre høy etisk bevissthet om temaet på alle nivå og i alle ledd i kommunen.

Forutsetninger for å sikre habilitet og troverdighet i egen saksbehandling er kompetente ansatte som anvender forskjellig type kompetanse, fag-, saksbehandler-, leder- og digital kompetanse. Det må sikres solid opplæring av nyansatte og kontinuerlig videreutvikling av alle ansatte. Organisasjonen må ha tilstrekkelig kapasitet til å utvikle systemer for styring og rapportering som inkluderer læringsløyper for å sikre kontinuerlig forbedring inklusive effektivisering. Prosedyrer og rutiner for saksbehandling mm må være tilgjengelig og følges i den daglige driften.

Kommunen har fokus på å sikre rettssikkerhet, likebehandling, upartiskhet og integritet i saksbehandlingen. Åpenhet om alle vedtak og det som skjer i forvaltningen er en forutsetning vi arbeider aktivt for å følge. Øyer kommune mener at de temaene spørsmål 3 omhandler, er mindre utfordrende i små og mellomstore, oversiktlige kommuner.

De folkevalgte må tilegne seg og praktisere en god rolleforståelse. Bevisstheten om politikerrollen og nødvendig kompetanse for å ivareta den lokalpolitiske styringsrollen, må læres og vedlikeholdes gjennom en god og kontinuerlig politikeropplæring. Reglement for politiske styringsorganer og delegering av myndighet må oppdateres og behandles politisk, tidlig i hver kommunevalgperiode. De folkevalgte må sikres tilstrekkelig digital kompetanse for på en rasjonell måte, å være i stand til å forholde seg til de sakskompleksene de skal ta stilling til. Kommunen må prioritere å få på plass helhetlige og funksjonelle elektroniske løsninger som er godt tilrettelagt for alle de fire rollene kommunen skal skjøtte. Både ansatte og folkevalgte forutsettes å ha en høy bevissthet om etiske problemstillinger, dette må sikres ved at temaet er regelmessig på dagsorden.

Kommunestyret må sørge for at rådmannen gis rammevilkår som sikrer ivaretagelse av hans ansvar i henhold til kommuneloven § 23, punkt 2 (internkontroll).

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN LIKEBEHANDLING AV INNBYGGERE OG NÆRINGSLIV?

Overfor «ordinære» innbyggere har kommunen stort sett to roller, tjenesteyter og myndighetsutøver. Overfor næringslivet er også samfunnsutviklerrollen framtrædende. Gjennom åpenhet, innsyn og gode rutiner sikrer kommunen likebehandling innenfor de to gruppene. Kommunen og næringslivet har felles interesse i å skape utvikling og vekst i kommunen. I denne situasjonen kan likebehandling, upartiskhet og integritet utfordres. Dette er et risikoområde der det er behov for særskilte retningslinjer for forholdet mellom lokalpolitikere/administrasjon og utbyggere. Kommunen vil ha ekstra fokus på dette i forbindelse med revidering av de etiske retningslinjene, som er en del av styringsdokument «Øyer kommune som arbeidsplass» og gjennom «Politisk reglementshefte».

SPØRSMÅL NR. 4:

HVORDAN VIL KOMMUNEN BIDRA TIL EN HELHETLIG OG SAMORDNET AREALFORVALTNING OG SAMFUNNSUTVIKLING I EGEN REGION?

For å sikre en helhetlig og samordnet arealforvaltning og samfunnsutvikling vil felles arealplaner være aktuelt for strategisk viktige områder som har en utstrekning utover egen kommunegrense. Det er viktig å videreføre felles plansamarbeid i regionen, dette gjelder f.eks. regional næringsplan og kommunedelplan landbruk. All planlegging må ha fokus på å redusere transportbehov, minske klimautslippene og ivareta miljøet. Lillehammer-regionen må i større grad

samarbeide med nærliggende regioner for å sikre vekst i innlandet.

HVORDAN SIKRE EN SAMORDNET UTVIKLING INNENFOR BO-/ARBEIDSOMRÅDER?

Kommunen må til enhver tid forholde seg til gjeldende styringssignaler på overordnet nivå.

De to overordnede hovedtemaene i de nasjonale forventningene til planlegging (vedtatt 12. juni 2015) er: «Bærekraftig areal – og samfunnsutvikling» og «Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder». De til enhver tid gjeldende forventningene er forskjellige og krever oppfølging på ulikt nivå og på ulik måte. Fylkeskommunens strategier – «Mulighetenes Oppland» - legger også føringer for kommunens planlegging.

Innenfor kommunens bo- og arbeidsregion – Lillehammer-regionen – er det utarbeidet en regional

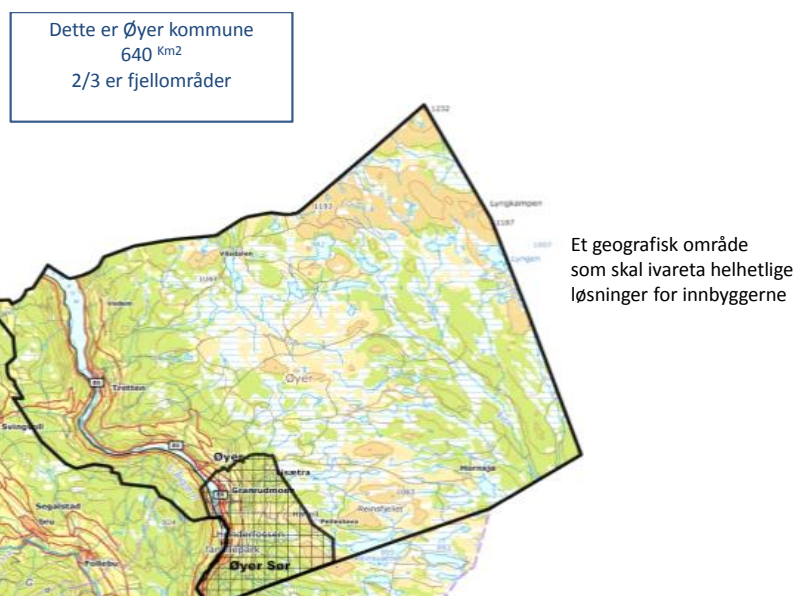
næringsplan og en kommunedelplan Landbruk, begge for perioden 2014 - 2024. Kommunen er også involvert i ByRegion-programmet. Disse planene/programmet med handlingsplaner er viktige virkemidler relatert til utfordringene i spørsmål nr 4.

Den regionale næringsplanen løfter fram områder innen næringsutvikling der kommunene, FOU og næringsliv i regionen har felles interesser og der man kan oppnå mer i fellesskap enn hver for seg. Planen har status som en regional temaplan (ni tematiske samarbeidsområder), dvs den er *ikke* en tradisjonell plan etter plan- og bygningsloven. Planen er forutsatt å sikre samordning, tydelighet og forutsigbarhet. Planen er utarbeidet for en 10-årsperiode, med en handlingsdel med konkrete innspill til hva de offentlige aktørene, næringsliv og FOU-miljøene enkeltvis og i fellesskap, bør ta tak i for å løfte næringsutviklingen innen de strategiske samarbeidsområdene. Planens handlingsdel skal rulleres hvert annet år.

Kommunedelplan landbruk er en strategisk plan for landbruket i Lillehammer-regionen.

Visjon: «Regionen har et offensivt landbruk med økt produksjon og verdiskaping som gir en høyere status i samfunnet». Planen har følgende 8 mål: Ivareta landbrukets produksjonsarealer, øke matproduksjonen med minst 20 % fram mot 2030, økt bruk av utmarksbeite, bruke skogressursene aktivt og øke skogproduksjonen, bærekraftig høsting og bruk av vilt, fisk og utmarksressurser, flere som driver med bygdenæringer knytta til landbrukseiendommen, ivareta kulturlandskapet som attraksjon i regionen, miljøvennlig landbruksproduksjon.

I ByRegion-programmet er 12 kommuner involvert. En byregion er et geografisk område som

består av en eller flere nærliggende byer og deres omland. Samhandling med omlandet blir stadig viktigere for moderne byer, og byene og deres omland flyter stadig mer sammen. Prosjektet har søkelys på følgende overordnede problemstilling: Hvordan kan moderne bosetting skape grunnlag for utvikling og økt verdiskaping i Lillehammer og Gudbrandsdalen? Det arbeides med tre deltema i prosjektet: Handlingsrom og kultur innen planlegging/forvaltning/tjenesteproduksjon, innovasjon/verdiskaping og nettverk av innovative kommuner.

I arbeidet med forrige kommuneplan jobbet man sammen med Lillehammer om utredning av en felles plan for reiselivsbasert næringsutvikling i Hafjell/Hunderfossen. Om tiden er moden for eventuelt å gjennomføre en rullering av denne planen vil vurderes.

Regionalt planforum er et viktig forum i plansammenheng. I forumet deltar statlige, regionale og kommunale aktører i drøftinger inklusive gir innspill til alle kommuneplaner og aktuelle øvrige planer, på et tidlig stadium i planprosessen.

Det er aktuelt å søke om tilskudd til Bolyst-prosjekt for å fremme attraktiviteten for våre sentra.

Kommunen må videreføre arbeidet med å utvikle Øyers unike egenskaper som landbruket, kulturlandskapet, Øyerfjellet og nærheten til Lillehammer og Gardermoen. Det må støttes opp under videreutviklingen av reiselivsdestinasjonen og de lokale bedriftene. Dette inkluderer tilrettelegging for ytterligere fritidsboligbygging.

HVORDAN SIKRE AREAL- OG TRANSPORTLØSNINGER SOM GIR REDUSERTE KLIMAGASSUTSLIPP, IVARETAR NASJONALE AREALHENSYN, SOM LEGGER TIL RETTE FOR FOLKETALLSVEKST OG NÆRINGSUTVIKLING?

Miljøhensyn må gis høy prioritet i arealplanleggingen ved å konsentrere boligbyggingen til Øyer sentrum og Tretten sentrum, og ved å planlegge for redusert intern logistikk i destinasjonen. Kollektivløsningene mellom Øyer og kollektivknutepunkt i regionen, må bedres for å redusere privatbilismen.

Kommunene i regionen må i større grad enn i dag utarbeide felles tematiske planer, f.eks. veiplaner, villreinplaner og VA-planer.

Kommunen må sammen med statlige myndigheter, stimulere næringslivet inkl. landbruket til bærekraftig utvikling.

HVORDAN HAR KOMMUNEN VURDERT HELHETSPERSPEKTIVET I EGEN REGION?

Øyer kommune og Lillehammer-regionen er attraktive på grunn av beliggenheten og de naturgitte forutsetningene. Som følge av planlagt utbygging av E6 og jernbanen, blir reisetiden enda kortere til Gardermoen og hovedstaden. Regionen er etter hvert blitt en svært bra vinter- og sommerdestinasjon og Øyer/Hafjell er Norges mest attraktive hyttedestinasjon. Regionens landbruk og skogbruk forvalter tradisjonell drift, i tillegg til at det stimuleres aktivt til omlegging til mer bærekraftig drift, se flere av målene i

kommunedelplan Landbruk for Lillehammer-regionen.

Distriktene vil slite med lavere befolkningsvekst enn byene og det vil bli en utfordring som må møtes, at unge flytter til de store byene. Helse- og omsorgstjenestene vil bli presset som følge av økning i andelen eldre innbyggere. Økende tilflytting av utenlandske statsborgere vil på den ene siden bidra til utvikling, på den andre siden kreve omstilling og endring.

Slik vi ser det er ikke samarbeidet i Lillehammer-regionen tilstrekkelig for vekst i vår region. Vi må få mer kraft i Innlandet, vår region må derfor i større grad forene krefter med Hamar-regionen, Gjøvik-regionen og regionene i Gudbrandsdalen.

SPØRSMÅL NR. 5:

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN AT IKS-ER OG INTERKOMMUNALE SAMARBEID ER UNDERLAGT POLITISK STYRING?

Øyer kommune deltar i mange interkommunale samarbeidsordninger, dette gir styringsmessige utfordringer. Eierpolitikken og -meldingen må oppdateres jevnlig og legges fram til politisk behandling. Det må arbeides for å sikre en profesjonell eierstyring og god informasjonsflyt både i selskapene/samarbeidsordningene og i kommunen. Selv om budsjettene for samarbeidsordningene avklares gjennom hver enkelt kommunes budsjettprosess, har hver enkelt kommune mindre påvirkning på resultatet enn ved egenorganiserte tjenester.

Øyer kommune har eierandeler i 12 aksjeselskap og 4 interkommunale selskap. Kommunen er i tillegg deltaker i 8 administrative vertskommunesamarbeid (§ 28 1b) og i 4 § 27-samarbeid. I tillegg kommer interresser i SA'er, stiftelser, nettverk, felles administrative ordninger m.m. Kommunestyret har vedtatt en eierpolitikk, denne skal rulleres våren 2016. Viktige strategier for oppfølging av selskapene er et synlig og tydelig eierskap, et ryddig og profesjonelt eierskap og et samordnet og forutsigbart eierskap. Kommunen må også sørge for oppfølging av at selskapenes styreverv ivaretar etiske og miljømessige hensyn. Ved valg av styrerepresentanter er det selskapets behov som er utslagsgivende – hvilken kompetanse

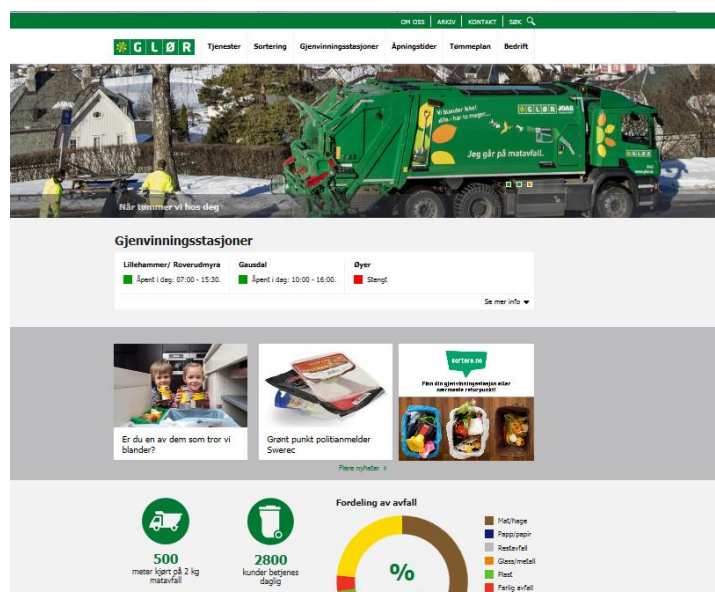
trenger selskapet for å gjøre en best mulig jobb for eierne?

Jo flere selskap og ordninger kommunen er involvert i, desto større utfordringer er det å sikre politisk styring. Eierpolitikken må legges fram for kommunestyret oftere enn tilfellet har vært til nå, det samme gjelder Eiermeldingen.

Kommunen er avhengig av at selskapene gjennom god tilrettelegging bereder grunnen for eiernes styring. Dette krever blant annet god saksbehandling med hensiktsmessig nivå på informasjonen til eierne og gode nøkkeltall for den produksjonen selskapene driver.

Saksdokumenter må sendes ut i god tid for å gjøre det mulig å forankre innspill i kommunestyre/formannskap. Det er viktig at kommunen er pådriver for utarbeiding av vedtekter, instruksjer og gode styringsdokumenter for selskapene.

Når det gjelder de interkommunale samarbeidsordningene er det nødvendig å ha gode avtaler samarbeidskommunene imellom. Avtaler som regulerer utgiftsfordelingen og fastsetter leveransekrav (volum og kvalitet), samt hva som skal skje når resultatene uteblir.

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN AT OPPGAVER SOM LØSES I SAMARBEID MED ANDRE BLIR EN DEL AV KOMMUNENS HELHETLIGE BUDSJETTPROSESS?

For alle kommunene som deltar i samarbeidsordningene, samordner og innstiller de involverte rådmennene budsjettet for ordningene overfor sine respektive politiske organ. Alle kommunestyrene må godkjenne budsjetttrammen (ligger inne i sektorenes rammer). Det er selvfølgelig mer utfordrende for politikerne i hver enkelt kommune å endre budsjetttrammen for samarbeidsordningene, enn for tradisjonelt organiserte tjenester der det enkelte kommunestyre har full råderett. Dette er ekstra utfordrende der det administrative vertskommunesamarbeidet har egne styrer.

SPØRSMÅL NR. 6:

HVORDAN SIKRER KOMMUNEN LANGSIKTIG ØKONOMISK STYRING?

Øyer kommune har en stram økonomi, det vil være nødvendig med omfattende omstilling og omstrukturering for å møte framtidens utfordringer. Politikerne

må skape forståelse for den trange økonomiske situasjonen i befolkningen og prioritere hardt. Administrasjonen må evne å skape forståelse for utfordringene, være dyktige tilretteleggere for politikerne, blant annet utarbeide gode grunnlag for politikernes prioriteringer. Det er en styrke at Lillehammer-regionen har to veldrevne fellesenheter på økonomiområdet. Den nye innretningen på rammeoverføringene til kommunene (strukturkriteriet) forsterker kommunens økonomiske utfordringer.

HAR KOMMUNEN TILSTREKkelig POLITISK OG ADMINISTRATIV KOMPETANSE PÅ ØKONOMIOMRÅDET?

Gausdal, Lillehammer og Øyer opprettet i 2008 to fellesenheter på økonomiområdet, Fellesenhet skatt/innfordring/arbeidsgiverkontroll og Fellesenhet Økonomi (regnskap, lønn, fakturering). Når det gjelder førstnevnte deltar også Nord-Fron kommune i samarbeidet. Disse enhetene representerer robuste fagmiljøer innenfor de områdene de har ansvaret for. Enhetene fungerer bra i dag og er en styrke i forhold til å møte framtidige utfordringer. Det kan være aktuelt å legge beslektede fagområder inn i disse enhetene i framtida.

Økonomiplan- og budsjettansvaret inkl. budsjettoppfølgingen overfor sektorene/enhetene, er beholdt i hver enkelt kommune. Etter at bemanningen i rådmannens stab er redusert de siste årene samtidig som sektorene står overfor store omstillinger, er situasjonen for tiden sårbar. Endret administrativ organisering vil forhåpentligvis etter hvert oppveie noe av ulempene.

Når det gjelder politisk kompetanse på økonomiområdet er en grundig politikeropplæring ved oppstart av kommunevalgperioden en forutsetning. Det er i tillegg viktig med påfyll utover i perioden, enten ved å ha generelle økonomirelaterte temaer på dagsorden eller i forbindelse med kompliserte enkeltsaker.

Det er viktig at administrasjonen har høy bevissthet om, og er dyktige til å tilrettelegge for politikerne. Dette dreier seg om hensiktsmessige elektroniske løsninger, kvalitativt gode saksutredninger, evne til å forenkle for å gjøre dokumentene forståelige, begrense dokumentmengden osv.

HAR KOMMUNEN EN ØKONOMISK SITUASJON SOM GJØR DET MULIG Å OPPRETT HOLDE STABILE GODE RESULTATER OVER TID?

Øyer kommune har en stram økonomisk situasjon og for tiden betydelige utfordringer med å få tilpasset driftsutgiftene til driftsinntektene. Kommunen kan ikke drive alle tjenestene på samme måte som i dag i åra framover, omfattende omstilling og omstrukturering er nødvendig. Det vil bli et økende gap mellom innbyggernes behov og ønsker og kommunens muligheter for tilrettelegging av tilbud i framtida. Hvorvidt kommunen lykkes er avhengig av vilje og evne til økonomisk planlegging, god budsjettdisiplin inkl. gjennomføring av nødvendige tiltak. Fra administrativ side er det også viktig med god tilrettelegging av grunnlaget for politikernes prioriteringer, inkl. framlegging av alternative løsninger.

Politikerne må skape forståelse for den trange økonomiske situasjonen i befolkningen, velge mellom upopulære tiltak og stå for valget.

I den utfordrende økonomiske situasjonen kommunen er i, er det en styrke at kommunen har gode skolelokaler og et topp moderne helsehus. Den høye gjeldas rentebelastning er for tiden svært lav og gjelda nedbetales i henhold til bestemmelsene om minimumsavdrag i kommuneloven. Når det gjelder gjelda er det viktig å merke seg at ca. 30 % er gjeld innenfor selvkostområdene som dekkes inn gjennom vann- og avløpsgebyrer, og 3 % er videreformidlet lån fra Husbanken som dekkes inn direkte fra låntakere. Det er også en styrke at kommunen har godt grunnlag for økning av befolkningen ved ferdig tilrettelagt boligområde sentralt beliggende i Øyer sentrum. I tillegg er aktiviteten i turistdestinasjonen høyere enn noensinne, dette gir arbeidsplasser og flere innbyggere i kommunen.

HVILKE KONSEKVENSER VIL EVENTUELLE ENDRINGER I INNTEKTSSYSTEMET FÅ?

I kommuneproposisjon for 2017 er det lagt til grunn innføring av et nytt strukturkriterium til å gradere kommunenes basistilskudd, der alle kommunene i dag får 13,2 mill. kr. I henhold til kommuneproposisjonen taper Øyer 3,4 mill. kr pr år på å havne i kategorien «frivillig liten». Det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til at kommunesektoren totalt sett skal finansiere inndelingstilskuddet til de kommunene som slår seg sammen. Det er overveiende sannsynlig at det medfører ytterligere nedgang i rammetilskuddet.

Når det gjelder forslaget til nye kostnadsnøkler som hovedsakelig er en oppdatering av dagens kostnadsnøkler, gir dette isolert sett en økning i rammetilskuddet på ca. 2,5 mill. kr pr år.

Øyer mottar i dag 1,3 mill. kr under ordningen distriktstilskudd Sør-Norge, i henhold til kommuneproposisjonen 2017 blir dette fordoblet til 2,6 mill. kr.

Det vises til svaret på forrige spørsmål, en økonomisk innstramming forsterker kommunens økonomiske utfordringer.

VEDLEGG TIL RAPPORTEN:

Vedlegg 1: Kommuneplanens samfunnsdel 2014 - 2025

Vedlegg 2: Styringsgruppens godkjente mandat, møteplan, arbeidsmåte og framdriftsplan (møte 19.1.2016)

Vedlegg 3: Oppdatert arbeids- og informasjonsplan. Plan for involvering av innbyggerne, behandlet i styringsgruppen (møte 19.4.2016)

Vedlegg 4: Befolkningsframskrivninger 2015 – 2040: SSB høy og middels vekst og Trodalsalternativet.